

FEDERAAL ONDERZOEKSPROGRAMMA DRUGS

SAMENVATTING

SOCPREV2

SOCIALE PREVENTIE VAN DRUGGERELATEERDE CRIMINALITEIT: VERVOLG- EN IMPLEMENTATIEPROJECT – SOCPREVBIS

Charlotte Colman (Universiteit Gent), Jorne Vanhee (Universiteit Gent),
Lieven Pauwels (Universiteit Gent), Freya Vander Laenen (Universiteit
Gent)

SOCPREV 2

SOCIALE PREVENTIE VAN DRUGGERELATEERDE CRIMINALITEIT: VERVOLG- EN IMPLEMENTATIEPROJECT – SOCPREVBIS

Contract - DR/00/88

SAMENVATTING

PROMOTORS: Charlotte Colman (Universiteit Gent)
Lieven Pauwels (Universiteit Gent)
Freya Vander Laenen (Universiteit Gent)

AUTEURS: Jorne Vanhee (Universiteit Gent)

Uitgegeven in 2022 door het Federaal Wetenschapsbeleid (BELSPO)

WTC III

Simon Bolivarlaan 30

B-1000 Brussel

België

Tel: +32 (0)2 238 34 11 - Fax: +32 (0)2 230 59 12

<http://www.belspo.be>

<http://www.belspo.be/drugs>

Contactpersoon: Charlotte Colman

Tel: +32 (0)9 264 84 22

Het Federaal Wetenschapsbeleid of iemand die handelt in naam van het Federaal Wetenschapsbeleid is niet verantwoordelijk voor het gebruik dat gemaakt kan worden van deze informatie. De auteurs zijn zelf verantwoordelijk voor de inhoud.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, elektronisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere wijze, zonder vermelding van de bron:

Colman, C., Vanhee, J., Pauwels, L., Vander Laenen, F. ***Sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit: vervolg- en implementatieproject – SOCPREVBIS***. Samenvatting. Brussel: Federaal Wetenschapsbeleid 2022 – 7 p. (Federaal Onderzoeksprogramma Drugs)

ALGEMENE INLEIDING

Wil je weten of je de doelstellingen van jouw preventieproject behaalt of wil je de werking van jouw project verbeteren? Vraagt de financierende instantie om de resultaten van jouw project aan te tonen?

Dan is een evaluatie van jouw project noodzakelijk.¹ De SOCPREV handleiding en bijhorend werkboek gidsen je door de verschillende stappen van dit proces en helpen je om een kwaliteitsvolle registratie en evaluatie van jouw project uit te voeren.

Deze handleiding kwam tot stand binnen een wetenschappelijke studie² naar de sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit en overlast. In het kader van deze studie ontwikkelden we samen met actoren uit de praktijk deze handleiding waarmee je projecten binnen het thema van sociale preventie kan evalueren.

Het is echter vooral belangrijk te onthouden dat deze handleiding gebaseerd is op algemene principes. Er bestaat geen magische formule waarmee je alle preventieprojecten kan evalueren. Elke interventie is uniek, met een specifieke werking die inwerkt op concrete en lokale situaties. Het komt er dan ook op aan de principes en voorbeelden uit deze handleiding te vertalen naar jouw lokale situatie.³

WELKE PROJECTEN KUNNEN GEËVALUEERD WORDEN VIA DEZE HANDLEIDING?

Deze handleiding⁴ ondersteunt de evaluatie van specifieke interventies en begeleidt op die manier projectevaluaties.⁵ In deze handleiding ligt de klemtoon op de evaluatie van projecten die gericht zijn op de **sociale preventie van druggerelateerde criminaliteit en/of overlast**.

Onder **druggerelateerde criminaliteit en/of overlast** begrijpen we verschillende aspecten, namelijk “(1) negatieve gevolgen voor de gebruiker van probleemgebruik, (2) verwervingscriminaliteit en verhandelen van kleine hoeveelheden drugs om in eigen gebruik te kunnen voorzien, (3) negatieve gevolgen voor de burger en de samenleving van probleemgebruik zoals auditieve en visuele overlast, en (4) druggerelateerde systemische criminaliteit (het in stand houden van drugmarkten) met het oog op winstbejag in (vooral) grens- en transitgemeenten.”⁶

Dergelijk project of interventie is een doelbewuste actie die gericht is op het verlagen van de risico's op druggerelateerde criminaliteit en/of overlast en de eventuele schadelijke gevolgen ervan.⁷ Een project heeft hier dus een duidelijk en preventief doel voor ogen. Dit kan gaan van een tijdelijk project tot een meer ingebedde werking. **Sociale preventie** voorkomt dat problematisch gedrag zich ontwikkelt en/of verder escaleert door in te zetten

op de onderliggende sociale oorzaken van dit gedrag.⁸ Die situeren zich in kwetsbaarheden binnen verschillende levensdomeinen zoals (mentaal) welzijn, tewerkstelling, opleiding, maar ook op normen en waarden, cognitieve vermogens, sociale interacties, ...⁹

In tegenstelling tot situationele preventie, met haar focus op onmiddellijke omgevingsfactoren en triggers, zet sociale preventie in op de ‘oorzaken van de oorzaken’. Daardoor is het vaak moeilijk om de effecten van sociale preventie te evalueren en al zeker op korte termijn. De gevolgen worden dikwijls pas merkbaar na enkele maanden of zelfs jaren.¹⁰ Deze effecten gaan vaak ook verder dan initieel verwacht. De onderliggende sociale factoren sturen namelijk ook andere vormen van gedrag. Zo kan je naast een daling van druggerelateerde criminaliteit, ook positieve effecten vinden op tewerkstelling, opleidingsniveau, mentaal welzijn, ...¹¹ Die bredere effecten zorgen er ook voor dat sommige projecten expliciet niet focussen op druggerelateerde criminaliteit en/of overlast. Zij doen dat om eventuele stigmatisering te voorkomen, maar daarnaast ligt het hoofddoel van deze projecten net op die bredere positieve effecten. Zij hebben met andere woorden een indirect effect op druggerelateerde criminaliteit en/of overlast. Deze handleiding ondersteunt beide types projecten. Anders gezegd: jouw project kan zowel **direct als indirect** inwerken op druggerelateerde criminaliteit en/of overlast.

Dat alles betekent niet dat je deze handleiding enkel op het thema van druggerelateerde criminaliteit en/of overlast kan toepassen. Ook al stelden we onze richtlijnen, adviezen en opdrachten in eerste instantie op ter evaluatie van projecten die druggerelateerde criminaliteit en/of overlast voorkomen, je kan deze handleiding ook gebruiken als leidraad voor de evaluatie van sociale preventie van andere fenomenen zoals intrafamiliaal geweld, spijbelgedrag of problematisch druggebruik.

VOOR WIE IS DEZE HANDLEIDING BESTEMD?

Deze handleiding begeleidt praktijkmedewerkers, projectcoördinatoren, beleidsmedewerkers of andere personen die nauw betrokken zijn bij de uitvoering en opvolging van projecten, tijdens de evaluatie van hun interventie.

De vraag voor evaluatie kan afkomstig zijn van de financierende overheid, maar kan ook op eigen initiatief gestart worden. Naast het creëren van transparantie en het afleggen van verantwoording, stellen evaluaties je namelijk ook in staat om verder te zetten wat goed loopt binnen jouw project en om eventueel bij te sturen indien dat nodig blijkt. Op die manier bieden evaluaties waardevolle informatie voor een op kennis gebaseerde praktijk.¹²

HOE GEBRUIK IK DEZE HANDLEIDING?

Een evaluatie bestaat uit meerdere stappen. Deze handleiding begeleidt jou tijdens deze verschillende stappen en vertaalt ze in **vier modules**. Op die manier leer je achtereenvolgens:

1. Module 1: Wat evaluatie inhoudt en hoe je eraan begint;
2. Module 2: Welke gegevens je moet meten om jouw project te evalueren en hoe je dat doet;
3. Module 3: Hoe je deze gegevens samenbrengt in een evaluatie en welke uitspraken je zo kan doen;
4. Module 4: Hoe je de resultaten verder verspreidt en gebruikt.

Evalueren lijkt op die manier een rechtlijnig proces, maar dat is het zeker en vast niet. Elk project plant bij de start idealiter een evaluatie in als integraal onderdeel van de werking zodat men dit niet als een extra taak ervaart die men aan het eind uitvoert.¹³ Evalueren is met andere woorden geen toevoeging, maar een integraal deel van de projectwerking. Daarnaast is het ook een zich **herhalend proces**, zeker wanneer het project verder loopt. Projecten vinden niet plaats in een vacuüm en de context waarin deze projecten zich begeven verandert continu.¹⁴ Het valt dan ook aan te raden om te blijven evalueren en bij te sturen waar nodig. Een evaluatie is deel van het bouwen aan verandering en verandering kost tijd.¹⁵ Dankzij het evalueren kunnen we die verandering in de juiste richting sturen.

Je krijgt na elke module een **opdracht**. Zo zet je de nieuwe kennis om in de praktijk en ga je aan de slag met de handleiding. Je vindt deze opdrachten in het **werkboek**. Samen zorgen deze oefeningen voor een kwaliteitsvolle evaluatie van jouw project.

BIBLIOGRAFIE

- 1 EMCDDA, Evaluating Drug Policy: A Seven-Step Guide to Support the Commissioning and Managing of Evaluations, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017.
- 2 L. Pauwels, F. Vander Laenen, E. Maes et al., *The Social Prevention of Drug-Related Crime (SOCPREV)*, Brussels: Belspo, 2018, http://www.belspo.be/belspo/organisation/Publ/pub_ostc/Drug/DR75SummRes_en.pdf.
- 3 A. Rummens, W. Hardyns, F. Vander Laenen, and L. Pauwels, *Criteria for the Evaluation of Crime Prevention Practices*, Research report, Brussels: EUCPN, 2016, <https://eucpn.org/document/eucpn-criteria-for-the-evaluation-of-crime-prevention-practices-0>.
- ⁴ Je kan echter ook een algemeen beleid of strategische plannen evalueren. Interesse? Consulteer dan zeker deze publicatie van het Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugsverslaving: EMCDDA, Evaluating Drug Policy: A Seven-Step Guide to Support the Commissioning and Managing of Evaluations.
- 5 Ibid.
- 6 Pauwels et al., *The Social Prevention of Drug-Related Crime (SOCPREV)*.
- 7 European Crime Prevention Network, *Crime Prevention: A European Definition*, Brussels: EUCPN, 2020, <https://eucpn.org/definition-crimeprevention>; P. Ekblom, *Crime Prevention, Security and Community Safety Using the 5is Framework*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011.
- ⁸ Deze vorm van preventie kan je verder opdelen in structurele preventie, ontwikkelingspreventie en gemeenschapsgerichte preventie. Structurele initiatieven maken deel uit van bredere sociale maatregelen die niet alleen relevant zijn voor criminaliteitspreventie, maar verbeteren ook het algemeen welzijn en de sociale condities voor iedereen. Ontwikkelingspreventie is een vorm van preventie waarbij men zo vroeg mogelijk in de levensloop van een individu bepaalde risico's wil minimaliseren of een aantal versterkende factoren wil ondersteunen. Gemeenschapsgerichte preventie, ten slotte, richt zich op de sociale en fysieke omstandigheden binnen een gemeenschap die ons gedrag sturen. Meer informatie vind je hier: Pauwels et al., *The Social Prevention of Drug-Related Crime (SOCPREV)*.
- 9 Ibid.
- 10 D.P. Farrington and B.C. Welsh, *The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy*, in: D.P. Farrington and B.C. Welsh (Eds.), *The Oxford Handbook of Crime Prevention*, Oxford: Oxford University Press, 2012.
- 11 B.C. Welsh, D.P. Farrington, and B.R. Gowar, *Benefit-Cost Analysis of Crime Prevention Programs*, *Crime and Justice* 44 (2015), <https://dx.doi.org/10.1086/681556>.
- ¹² HM Treasury, *Magenta Book: Central Government Guidance on Evaluation*, London: HM Treasury, 2020.
- ¹³ EMCDDA, Evaluating Drug Policy: A Seven-Step Guide to Support the Commissioning and Managing of Evaluations.
- ¹⁴ Pawson and Tilley, *Realist Evaluation*.
- ¹⁵ Royse et al., *Program Evaluation: An Introduction*.